

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

SSN Tadeusz Żyźnowski

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa Polskiej Telefonii Komórkowej [...]

przeciwko P. sp. z o.o. z siedzibą w Ł.

o zapłatę,

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 8 listopada 2006 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Rejonowy w W.

postanowieniem z dnia 7 sierpnia 2006 r.:

"Czy art. 397 § 2 zd. 2 k.p.c., stosowany do skarg na postanowienie referendarza sądowego na podstawie odsyłającego przepisu art. 398²³ § 2 k.p.c., nakazujący rozpoznanie skargi na postanowienie referendarza sądowego w przedmiocie nałożenia na stronę obowiązku uiszczenia kosztów w składzie jednego sędziego dotyczy również postanowienia referendarza sądowego w przedmiocie kosztów przyznanych w nakazie zapłaty (art. 394 § 1 pkt 9 k.p.c.) ?"

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało przy rozpoznaniu przez Sąd Rejonowy, działający w składzie jednoosobowym, skargi na rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w nakazie zapłaty wydanym przez referendarza sądowego.

W uzasadnieniu postanowienia przedstawiającego zagadnienie prawne wskazano, że przy rozpoznawaniu skargi na postanowienie referendarza sądowego w przedmiocie kosztów sądowych lub kosztów procesu sąd, w którym zostało wydane to postanowienie orzeka jako sąd drugiej instancji (art. 398²³ § 2 k.p.c.). Przepis, art. 398²³ § 3 k.p.c. nakazuje przy rozpoznaniu skargi odpowiednio stosować przepisy o zażaleniu. Dotyczy to również składu sądu, w której to kwestii winny być stosowane dokładnie te same zasady co przy zażaleniu. W pierwszym rzędzie będzie to art. 397 § 2 zd. 2 k.p.c., zgodnie z którym: „rozpoznanie zażalenia na postanowienie w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia, odrzuceniu wniosku o zwolnienie oraz nałożenia na stronę obowiązku uiszczenia kosztów i skazania na grzywnę następuje w składzie jednego sędziego”, a dopiero gdyby przepis ten nie znajdował zastosowania – przepisy o apelacji.

Pierwszą wątpliwość Sądu Rejonowego wywołało sformułowanie art. 397 § 2 zd. 2 k.p.c. w części w której mowa jest tamże o postanowieniu w przedmiocie „odrzucenia wniosku o zwolnienie oraz nałożenia na stronę obowiązku uiszczenia kosztów i skazania na grzywnę” albowiem może być ono różnie interpretowane. Można całą zacytowaną część przepisu interpretować łącznie co oznaczałoby, że skład jednoosobowy sądu uzasadniony jest tylko wtedy, gdy zostanie wydane postanowienie w treści którego znajdą się wszystkie trzy elementy: odrzucenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, nałożenie na stronę obowiązku ich uiszczenia oraz skazanie jej na grzywnę. Aprobata dla takiego stanowiska prowadziłaby bezpośrednio do stwierdzenia, że skoro w konkretnej sprawie referendarz nie wydał postanowienia obejmującego wszystkie te rozstrzygnięcia, skarga nie może być rozpoznana w składzie jednego sędziego. Jednakże można

rozstrzygnięcia przytoczone w zacytowanym fragmencie przepisu interpretować rozdzielnie uznając, że jednoosobowy skład sądu występuje przy rozpoznaniu zażalenia na każdą z tamże opisanych czynności procesowych. Sąd Rejonowy opowiedział się za drugą z wymienionych możliwości, ale w związku z tym nasunęła się kolejna wątpliwość, czy zawarte w wydanym przez referendarza nakazie zapłaty rozstrzygnięcie o kosztach procesu stanowi postanowienie w przedmiocie „nałożenia na stronę obowiązku uiszczenia kosztów” o których mowa w art. 397 § 2 zd. 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej z podniesionych kwestii należy podzielić stanowisko Sądu Rejonowego, że przepis art. 397 § 2 zd. 2 k.p.c. znajduje zastosowanie także wtedy, gdy zaskarżone postanowienie nie zawiera łącznie wszystkich rozstrzygnięć w przedmiocie „odmowy zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcia takiego zwolnienia, odrzucenia wniosku o zwolnienie oraz nałożenia na stronę obowiązku uiszczenia kosztów i skazania na grzywnę”. Nawet więc, jeśli w postanowieniu orzeczono o jednej z tych kwestii, rozpoznanie zażalenia na postanowienie sądu następuje w składzie jednoosobowym. Wprawdzie w sformułowaniu przepisu użyte zostały łączniki „i”, „oraz”, które w logice są uznawane za wprowadzające koniunkcję, jednak oparcie się na wynikach tak ograniczonej wykładni byłoby nietrafne. Chociaż może zdarzyć się współistnienie w jednym postanowieniu wszystkich tych rozstrzygnięć, to jednak wąskiej wykładni przepisu sprowadzającej jego działanie do szczególnego przypadku, sprzeciwia się kilka argumentów.

Po pierwsze, nie sposób wyjaśnić jaki sens miałyby wprowadzanie jednoosobowego składu sądu w opisywanej wyjątkowej sytuacji, a trzyosobowego przy rozpoznawaniu zażalenia na każde z rozstrzygnięć osobno lub w innym, ale niepełnym układzie. Po drugie, skoro skład jednoosobowy rozpoznawałby skargę lub zażalenie na postanowienie zawierające łącznie wszystkie wyżej wymienione rozstrzygnięcia, to tym bardziej właściwe jest rozpoznawanie w takim składzie skargi lub zażalenia na postanowienie zawierające choćby jedno z tych rozstrzygnięć. Po trzecie nietrafny jest argument, że za łączną wykładnią art. 397 § 2 zd. 2 k.p.c. przemawia wskazana w tym przepisie możliwość zaskarżenia

postanowienia o odrzuceniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, na które zgodnie z art. 107 ust. 2 zd. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie przysługuje zażalenie. Możliwa jest bowiem wykładnia, że art. 397 § 2 zd. 2 k.p.c. dotyczy w tej części możliwości złożenia skargi na orzeczenie referendarza, natomiast art. 107 ust. 2 zd. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wskazuje jedynie na niedopuszczalność wniesienia zażalenia na postanowienie sądu.

W świetle powyższego zasadny jest wniosek, że art. 397 § 2 zd. 2 k.p.c. znajduje zastosowanie także wtedy, gdy zaskarżone postanowienie zostało wydane choćby w jednym z przedmiotów określonych w tym przepisie. Niezbędne staje się wobec tego rozważenie, jak powinno być rozumiane pojęcie „nałożenia na stronę obowiązku uiszczenia kosztów” – czy dotyczy ono także rozstrzygnięcia o kosztach procesu w wydanym przez referendarza nakazie zapłaty.

Szereg argumentów przemawia za uznaniem, że art. 397 § 2 zd. 2 k.p.c. nie znajduje zastosowania we wskazanej wyżej sytuacji. Przepis ten wprowadza wyjątkowe regulacje. Zgodnie z art. 398²³ § 2 k.p.c. sąd, który funkcjonalnie występuje w charakterze sądu I instancji, rozpoznając skargę orzeka jako sąd II instancji. Powoduje to brak możliwości złożenia w toku instancji kolejnego zażalenia. Wstrzymanie wykonalności postanowienia referendarza w przedmiocie kosztów stanowi sytuację wyjątkową względem zasady, że wniesienie skargi powoduje utratę mocy orzeczenia wydanego przez referendarza sądowego. Wyjątkowość regulacji przemawia przeciwko wykładni rozszerzającej.

Przepis art. 397 § 2 zd. 2 k.p.c. w początkowym fragmencie odwołuje się wprost do odmowy zwolnienia od kosztów sądowych. Składnia to do przyjęcia, że następujący, później zwrot o „obowiązku uiszczenia kosztów” również powinien być uznany za dotyczący kosztów sądowych. Skoro bowiem w końcowej części art. 397 § 2 zd. 2 k.p.c. zostało pominięte sprecyzowanie, o których kosztach mowa, należy wnosić, że ustawodawca uznał, iż nie jest potrzebne powtarzanie pełnej formuły „kosztów sądowych”, ponieważ typ kosztów został już wystarczająco określony w początkowym fragmencie tego przepisu.

Charakterystyczne jest także, że w opisie pierwszego z postanowień wymienionych w art. 397 § 2 zd. 2 k.p.c. sformułowany został w pełnej postaci przedmiot postanowienia (odmowa zwolnienia od kosztów sądowych), natomiast kolejne pośrednio odwołują się do tego sformułowania, określając przedmiot rozstrzygnięcia w coraz bardziej skrótowej formie.

Za dokonywaniem wykładni art. 397 § 2 zd. 2 k.p.c. z uwzględnieniem treści całego przepisu, a nie tylko brzmienia zwrotu o obowiązku uiszczenia kosztów przemawia zbieżny przedmiot regulacji dotyczącej materii zwolnienia od kosztów sądowych. Przemyślana, wręcz sekwencyjna kolejność wyklucza wnioszek o przypadkowym wymienieniu postanowienia o obowiązku uiszczenia kosztów w otoczeniu postanowień w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcia takiego zwolnienia, odrzucenia wniosku o zwolnienie i skazania na grzywnę.

Ponadto nie można pominąć, że kompetencje referendarza w kwestii kosztów zasadniczo, związane są przede wszystkim ze sferą kosztów sądowych. Ustrojowe znaczenie ma w tym zakresie art. 147 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.). Jedynie w wyjątkowych przypadkach kompetencje referendarza obejmują rozstrzygnięcie o kosztach procesu.

Podsumowując, jednoosobowy skład sądu przewidziano w art. 397 § 2 k.p.c. jedynie dla rozpoznania zażalenia (odpowiednio skargi) na postanowienie związane z koniecznością ponoszenia kosztów sądowych. Przepis ten nie ma natomiast zastosowania w przypadku, w którym skarga na postanowienie referendarza dotyczy kosztów procesu, a nie kosztów sądowych.

W efekcie w niniejszej sprawie postanowienie o przedstawieniu zagadnienia prawnego na podstawie art. 390 k.p.c. powinno być wydane przez sąd orzekający w składzie trzech sędziów. Sąd Rejonowy, orzekający jako sąd drugiej instancji wydał więc to postanowienie w składzie, który nie był legitymowany do jego wydania.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2002 r. wskazano, że Sąd Najwyższy odmawia podjęcia uchwały w wypadku, gdy postanowienie

o przedstawieniu zagadnienia prawnego na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. wydał skład sądu sprzeczny z przepisami prawa. Nie można zgodzić się, z poglądem, że powyższe stanowisko straciło aktualność na skutek wejścia w życie ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym. Wydanie postanowienia o przedstawieniu zagadnienia prawnego w warunkach nieważności postępowania (art. 379 pkt 7 k.p.c.) powoduje, że podjęta uchwała nie miałaby wpływu na wynik sprawy, co uzasadnia odmowę jej podjęcia na podstawie art. 61 § 1 obecnie obowiązującej ustawy o Sądzie Najwyższym.